

УДК 711

Студентка Карбан А.А.

Наукові керівники: професор, доктор архітектури Слєпцов О.С,
доцент, кандидат архітектури Русевич Т.В.

Кафедра Основ архітектури та архітектурного проектування
Київський національний університет будівництва та архітектури

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИХ КОМПЛЕКСІВ В УМОВАХ ТЕРИТОРІЙ ЗІ СКЛАДНИМ РЕЛЬЄФОМ

Анотація: розглядається стан освіти в Україні, можливість її реформування. Пропонується створення окремих комплексів на ділянках з рельєфом, складним для звичної забудови.

Ключові слова: реформа, структура, фактор, класифікація, функція, принцип, прийом, поляризація, інтеграція, контраст, нюанс, комплекс.

Освіта в сучасному світі є визначальним чинником відтворення інтелектуальних і продуктивних сил людини, є одним з найважливіших факторів для розвитку і прогресу, саме тому в наші дні вона посідає головне місце у сфері концептуально важливих питань людини ХХІ століття.

Освіта є обов'язковою, тому повинна бути якісною. Саме зараз наша країна перебуває на етапі реформування освіти, що неминуче тягне за собою зміни застосовуваних форм освітньої діяльності, типів освітніх просторів, архітектури учбових закладів.

Сьогодні з'являються нові методики навчання в психології і педагогіці, що направлені на розвиток у дитини нестандартного мислення, креативності, комунікабельності, ініціативності, це потребує нових підходів до архітектури шкільних будівель. Цікаве об'ємно-просторове і гармонійне кольорове рішення, віднайдені пропорції приміщень створюють відчуття комфорту і стимулюють до кращого навчання. Дітям, окрім занять, потрібно активно пізнавати світ, і повноцінно відпочивати. Шкільний процес не повинен бути рутинним і нецікавим, все має стимулювати до розвитку.

Варто визначити аспекти, що спонукають до пошуків нового типу архітектури освітніх установ.

Проблема: низький рівень зацікавленості дітей до навчання і саморозвитку, не сприяння зовнішніх чинників для реалізації потенціалу кожної дитини в більшості сфер. Відсутність додаткової освіти при загальноосвітніх навчальних закладах, що стримує і негативно впливає на соціалізацію дитини.

Завдання: виявити і сформулювати умови типу архітектурно-планувального рішення навчально-виховних закладів. Створити оптимальні гармонійні умови для виховання нового всебічно розвинутого покоління.

Структура освіти в нашій державі має такі ланки: дошкільна освіта, загальна середня освіта, позашкільна освіта, професійно-технічна освіта, вища освіта, післядипломна освіта, самоосвіта громадян, аспірантура, докторантура. Така структура провокує ідею об'єднання окремих ланок в єдине ціле. Так, наприклад, дошкільну, загальну середню, позашкільну і професійно-технічну освіту, можна об'єднати в один заклад з віковим переходом етапів навчання і самостійним обранням профілю. Або об'єднати професійно-технічну, вищу, післядипломну освіти, аспірантуру і докторантуру, що вже практикується в нашій країні.

Важливою умовою для реформування є впровадження профільного навчання в старших класах. Це частково здійснюється з 2003/2004 навчального року і ґрунтується на основних положеннях Концепції загальної середньої освіти (12-річна школа), спрямована на реалізацію Національної доктрини розвитку освіти в Україні. Варто також розширити умови дошкільного навчання при закладах загальної середньої освіти, так як це пришвидшить навчання, розвиток, і виключить ризик труднощів психологічної адаптації при переході в школу

При реформуванні освіти варто звернути увагу на досвід інших країн з високим рівнем освіти і запозичити деякі методи, а саме:

- створення навчальних осередків, які мають на меті навчання і виховання дітей за віковими групами і рівнем розвитку;
- дошкільне і початкове навчання без рівня балів, що не травмує психіку і дозволяє визначити схильність дитини в ранньому віці для обрання подальшої професії;
- скорочення об'єму обов'язкової освіти, перехід до факультативного навчання в старшій школі;
- модель частково ізольованого навчання (пансіон з можливістю їхати додому під час канікул).

Це все стосується реформування системи навчання, що є підґрунтям для створення нового типу зовнішнього прояву реформ: архітектури навчальних установ, що включають в себе всі нові умови системи освіти, розраховані на розширення і трансформацію, сприяють позитивним змінам. Щоб цю ідею впровадити в життя краще починати з нуля, з нового будівництва, для цього варто звернути увагу на території, які не використовуються.

ПРИНЦИПИ І ПРИЙОМИ БУДІВНИЦТВА НА РЕЛЬЄФІ	
ПРИНЦИПИ	ПОЛЯРИЗАЦІЇ
	ІНТЕГРАЦІЇ
	
	
	КОНТРАСТ
	НЮАНС
	Протиставлення ландшафту
	Злиття з ландшафтом
ПРИЙОМИ	<p>- "Відрив від землі" - мінімальний зв'язок з рельєфом: використання колон, опор, мостів, сходів, консолей;</p> <p>- "Первозданність оточення" - збереження довкілля з мінімальним втручанням;</p> <p>- "Контраст матеріалів" - чітке розділення антропогенної діяльності і природи: використання матеріалів, невластиви оточенню.</p>
	<p>- "Розчинення в рельєфі" - максимальний зв'язок з рельєфом: використання терас, пандусів, сходів, підпірних стін;</p> <p>- "Рельєф-архітектура" - використання рельєфу як частин архітектурних об'єктів;</p> <p>- "Імітація оточення", "маскування" - використання природних матеріалів, що повторюють довколишній вигляд; вертикальне і горизонтальне озеленення.</p>
ПРИКЛАД	 <p>Балансуючий сарай. MVRDV. Рінгтон, Саффолк, Великобританія 2010</p>
	 <p>Терасний будинок (Terrace House) Pavel Hnilicka Architekti. Прага, Чехія 2007</p>

Рис. 1. Принципи і прийоми будівництва на рельєфі

Ділянки зі складним рельєфом часто мають привабливе положення в середовищі, але при цьому залишаються незабудованими через складність проектних і будівельних робіт, а також умову оригінального проекту для кожного окремого випадку. Однак, попри всі складнощі проектування і зведення, будівництво на рельєфі заслуговує на увагу, оскільки стає домінантою середовища, має потенціал у формуванні силуету забудови. При цьому рельєф може слугувати позитивною умовою проектування, стати невід'ємною частиною архітектури, вплинути на формування образу і планування.

Загалом при підході до проектування на рельєфі варто визначити два основні принципи взаємодії архітектури і ландшафту: "поляризація" і "інтеграція" (рис. 1). У першому випадку архітектура протиставляється природному ландшафту, в іншому – зливається з ним.

При "поляризації" об'єм будівлі відривається від землі. Приміщення піднімаються над природним ландшафтом за допомогою колон і опор. Поверхня землі залишається незмінною в своєму первісному природному вигляді. При цьому точки дотику будівлі з рельєфом мінімальні.

При "інтеграції" будівля наче розчиняється в природному ландшафті. Вона органічно вписується в рельєф за допомогою таких елементів як тераси, пандуси, сходи, підпірні стіни. Один з головних прийомів єднання будинку і природи – підпорядкування архітектури будівлі перепадів рельєфу. Природні матеріали, такі як камінь, дерево, штукатурка підсилюють зв'язок між будинком і природою. Велику роль відіграє озеленення вертикальних і горизонтальних поверхонь будівлі.

При пошуках найбільш вигідного рішення можна використовувати той чи інший принцип або об'єднувати їх, залежно від конкретного випадку.

Для створення типової схеми проектування навчально-виховних комплексів в умовах територій зі складним рельєфом, варто визначити спільні і відмінні ознаки і особливості, що адаптуватимуться до індивідуального випадку, але загалом лишаються незмінними. Спільним є схема функціонального зв'язку та наявність груп приміщень дитячого садку, школи, факультативної гімназії, клубно-видовищних, медичних, адміністративно-службових, спортивних і житлових об'єктів (рис. 2). Залежно від конкретного випадку до цього переліку можуть додатися групи приміщень торгівельних об'єктів і розширена рекреаційно-розважальна зона.

**СХЕМА ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ЗВ'ЯЗКУ
НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО КОМПЛЕКСУ**

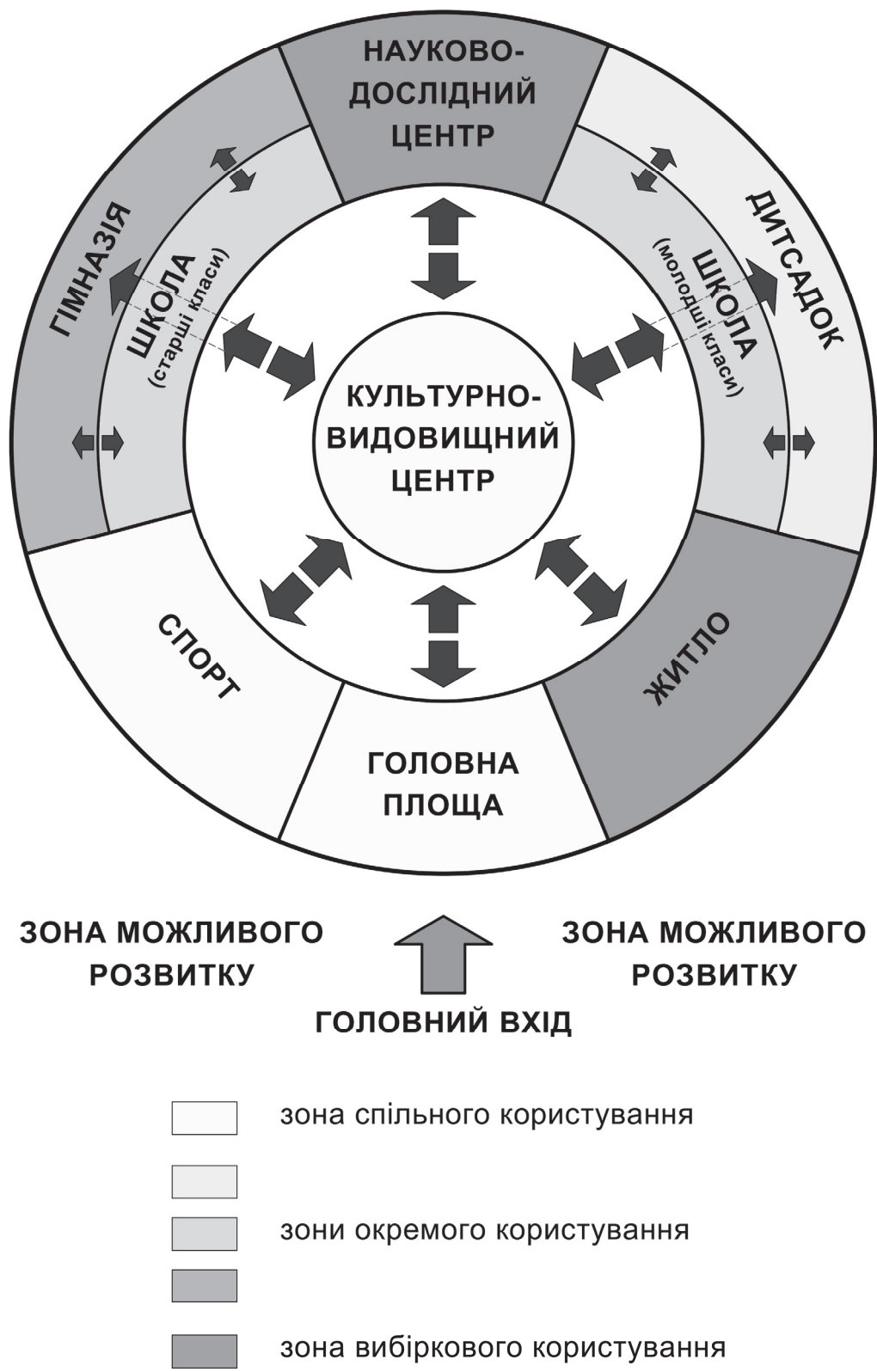

Рис.2. Схема функціонального зв'язку навчально-виховного комплексу

Створення навчально-виховного комплексу – це формування інформаційно-пізнавального гармонійного і комфортного середовища для школярів, вчителів, працівників закладу в єдності архітектурного образу будівлі, внутрішнього простору, ландшафтної організації і благоустрою території.

Основною функцією навчально-виховного комплексу є навчання, виховання, проживання учнів, вчителів, а також гостей закладу. Можливість проведення наукових конференцій, майстер-класів. Завданням є максимальне розкриття і розвиток можливостей дітей, формування всебічно розвинених особистостей.

Ідея навчально-виховного комплексу полягає в тому, щоб об'єднати в собі весь цикл навчання: від дитячого садка до спеціалізованої гімназії. Дати змогу дитині, починаючи з 3-х років, завдяки пильному керівництву професіоналів, розвиватися в найбільш сприятливому напрямку і вже, закінчивши 9 класів школи, мати мету і підґрунтя для реалізації в суспільстві як професіонала своєї справи, переходячи до трьох років спеціалізованого навчання в гімназії.

Навчально-виховний комплекс – це окремий світ, який має все, що потрібно дитині. Функціональне зонування, розширений склад приміщень, простір для позаурочної діяльності, сприяють тому, щоб комплекс став місцем виховання обдарованої, творчої, духовно і фізично розвиненої особистості.

Список використаних джерел:

1. Саймондс Д. О. Ландшафт и архитектура/М.: Издательство литературы по строительству, 1965 – 193 с.
2. Слепцов О. С. Архітектура сучасної школи: Гімназія новітніх біотехнологій.– К.: А+С, 2011. – 124 с.: іл.. (Українська академія архітектури, Київський національний університет будівництва і архітектури, Науково-проектне архітектурне бюро ЛІЦЕНЗіАРХ).
3. Крогиус В. Р. Город и рельеф. _ М.: Стройиздат, 1979. – 124с.
4. Курбатов, Ю.И. Архитектурные формы и природный ландшафт: композиционные связи / Ю.И. Курбатов. – Л.: Изд-во Ленинградского ун-та, 1988. – 76 с.
5. The phaidon atlas of 21'st century world architecture. Phaidon Press Limited. London. 2008.

***Аннотация:** рассматривается состояние образования в Украине, возможность ее реформирования. Предлагается создание отдельных комплексов на участках с рельефом, сложным для обычной застройки.*

***Ключевые слова:** реформа, структура, фактор, классификация, функция, принцип, прием, поляризация, интеграция, контраст, нюанс, комплекс.*

***Annotation:** The paper examines the state of education in Ukraine, the possibility of its reform. The main attention of the article is concentrated on the creation of separate systems in areas with terrain, difficult for the usual construction.*

***Keywords:** reform, structure, factor, classification, function, principle, method, polarization, integration, contrast, nuance, complex.*